

Izobraževanje za vse. Pestrost kot priložnost za izobraževanje.

Position Paper

Stališča o pomenu izobraževanja

“Inkluzivne šole morajo spoznati in odgovoriti na različne potrebe dijakov, naučiti se prilagajanja različnim slogom in standardom učenja ter zagotavljati kakovostno izobraževanje nenehno z ustreznim izobraževalnim načrtom, organizacijskim dogovarjanjem, izobraževalno strategijo, izkoriščanjem potencialov in tesnimi partnerskimi odnosi z lokalno skupnostjo”. (UNESCO - Izjava Salamanca)

V življenju je učenje odločilno. Učimo se in se razvijamo od samega začetka. Šole so ključne za učenje. To so mesta, kjer dobivamo podporo na organiziran način. Dobra izobrazba zagotavlja sposobnost razmišljanja in odločanja vsem otrokom in mladostnikom, z ali brez motnje v duševnem razvoju. Na dveh Konvencijah ZN – na Konvenciji o pravicah oseb z invalidnostjo in Konvenciji o pravicah otrok so spoznali, da je izobraževanje priložnost za vsakega otroka ali mladostnika, da lahko izkoristi kar največ svoje potencialne v intelektualnem in družbenem razvoju. Šole so ravno tako socialno (družbeno) okolje, ki ponuja otrokom in mladostnikom možnost spoznavanja vrstnikov in možnost, da se od njih naučijo različne stvari. In seveda, da se zabavajo. Inkluzivno izobraževanje je ravno zaradi tega tako pomembno za otroke in mladostnike z motnjami v duševnem razvoju. Ključnega pomena je tudi za ustvarjanje inkluzivne družbe.

Izobraževanje je že po vsem svetu spoznano kot temeljna človekova pravica in je zagotovljena z Deklaracijo ZN o pravicah oseb z invalidnostjo. 24. člen natančno opredeljuje standarde inkluzivnega izobraževanja kot najpomembnejše točke v izobraževanju. Deklaracija nenehno poudarja pravico do izobraževanja oseb z motnjami v duševnem razvoju, kot cilj pa izrecno opredeljuje popolno inkluzijo v sistemu rednega izobraževanja. Države oz. Vlade so dolžne ponujati vso potrebno podporo, kako bi omogočile inkluzijo v rednem sistemu izobraževanja.

V 24. členu se navaja, da izobraževalni sistem mora postati inkluziven na vseh ravneh. To pomeni za otroke in mladostnike z invalidnostjo, ki pogrešajo takšne priložnosti, da se lahko izobražujejo že zelo mladi na enakih temeljih kot vsi drugi na vseh ravneh. Otroci z invalidnostjo morajo dobiti kakovostno in brezplačno osnovno izobraževanje. V tem členu deklaracije se navaja, da inkluzivni sistem mora zagotoviti tako razumne prilagoditve kot tudi obseg učinkovite individualne podpore, ki upošteva različne potrebe vseh dijakov.

Inkluzivno izobraževanje pomeni, da otroci in mladostniki, ki potrebujejo dodatno podporo zaradi posebnih potreb, morajo biti vključeni v izobraževalni program, ki je narejen za večino otrok in mladostnikov.

Inclusion Europe

Galleries de la Toison d'Or
29 Chaussée d'Ixelles #393/32
B-1050 Bruxelles
Tel.: +32-2-502.28.15
Fax.: +32-2-502.80.10
secretariat@inclusion-europe.org
www.inclusion-europe.org

Otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju potrebujejo izobraževanje, mogoče celo bolj kot drugi: pomanjkanje ustreznega izobraževanja povečuje tveganje za revščino in družbeno izključenost.

Navedena stališča o izobraževanju, ustreznem učenju in družbi, so stališča, za katera menijo članice Inclusion Europe, da so pomembna za osebe z motnjami v duševnem razvoju.

Cilji za otroke in mladostnike

Otrokom in mladostnikom z motnjami v duševnem razvoju so pomembne iste stvari kot drugim. Zaradi več razlogov so prav naslednje "normalne" stvari posebno pomembne.

- **Bližina doma:** šola v bližini doma skrajša pot, zmanjša stroške prevoza, časa in denarja. Otroci in mladostniki tako imajo še več možnosti socialnih stikov in več časa za zunajšolske dejavnosti.
- **Odraščanje z vrstniki:** za otroke in mladostnike z motnjami v duševnem razvoju je zelo pomembno, da odraščajo skupaj z vrstniki z in brez invalidnosti. Imajo svoje vzornike. Imajo več priložnosti za osebni razvoj, stike, integracijo v skupnost in socializacijo (vključevanje v lokalno skupnost).
- **Varnost:** otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju so bolj ranljivi kot drugi. Okolje, ki je psihično, socialno in čustveno varno, je celo pomembnejše zanje kot za druge.
- **Ustrezno in prilagojeno izobraževanje:** otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju pogosto imajo večjo potrebo kot drugi po individualnem načrtu izobraževanja, ki mora upoštevati posebno metodologijo, didaktiko in izobraževalne potrebe. Ta načrt zahteva natančno opredeljene korake, seznam predmetov, usklajenost, koncentracijo, skupinsko delo, izkoriščanje kar največ potenciala in možnost izbire življenjskega sloga podobnega vrstnikom.
- **Možnost izbire za otroke in mladostnike:** dijaki z motnjami v duševnem razvoju imajo pravico dostopa do aktualnih informacij z možnostjo izbire tako kot njihovi vrstniki: na primer izbira učnega predmeta.
- **Možnost izbire za starše:** starši morajo imeti možnost objektivne izbire med rednimi šolami ali šolami s prilagojenim programom glede na poglobljeno usmeritve in razvoj šol. Potrebujejo ustrezne in utemeljene zakonske pravice.
- **Vseživljenjsko učenje:** vsak posameznik v današnji družbi potrebuje vseživljenjsko učenje. Osebe z motnjami v duševnem razvoju še bolj potrebujejo ohranjanje svojih sposobnosti in učenje novih spretnosti.

Cilji za šole

Šole in strokovno osebje so dolžne upoštevati zahteve in potrebe otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju in njihovih staršev.

- **Telesni vidik:** otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju lahko imajo različne kombinirane motnje kot je na primer telesna invalidnost. Šolske zmogljivosti morajo biti prilagojene tudi z vidika telesnih potreb in vse učilnice morajo biti dovolj prostorne za prilagoditve otrokom in mladostnikom, ki mogoče uporabljajo invalidske vozičke ali druge pripomočke.
- **Tehnična pomoč:** invalidnost se lahko zelo pogosto bolj ali manj nadomešča s tehničnimi pripomočki. Šole morajo zagotoviti, da so ti pripomočki dostopni oz. na voljo.
- **Družbena podpora:** šole niso samo mesto, kjer se uči, temveč so tudi kraj, kjer se dijaki srečujejo in spoznavajo. Šole morajo podpirati vzdušje in način organiziranja, ki vabi otroke in mladostnike srečevanju in ustvarjanju odnosov in prijateljstev.

- **Znanje in metode:** šole imajo odgovornost in obveznost, da ponudijo posebna znanja in različne metode, ki jih potrebujejo otroci in mladostniki z invalidnostjo. Individualni načrt izobraževanja mora biti zasnovan bolj na potrebah kot na potencialu.
- **Podpora otrokom in mladostnikom:** Šole imajo obveznost, da zagotavljajo dostopne informacije vsem dijakom. Šole morajo promovirati dejavno udeležbo dijakov z motnjami v duševnem razvoju v šolskem vsakdanjiku.
- **Pripravljenost:** šole morajo biti pozorne na sposobnost in pripravljenost svojih strokovnjakov za izobraževanje in podporo otrokom in mladostnikom z invalidnostjo. Učitelji morajo podpirati in biti usposobljeni za izobraževanje otrok in mladostnikov z opaznimi učnimi ali vedenjskimi težavami.
- **Pričakovanja:** šole morajo biti objektivne in natančne v tem, kaj lahko ponudijo. Pri tem morajo biti odkrite do staršev. Starši se morajo strinjati s pisnim dokumentom o tem, kaj naj bi bilo doseženo in kako bo ocenjeno (ovrednoteno) izobraževanje.
- **Skrb, pedagoška in zdravstvena podpora:** v več evropskih državah šole imajo obveznost, da organizirajo posebno skrb, izobraževanje in zdravstveno podporo otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami. Lahko pa se zahteva takšno podporo tudi za poseben razvoj drugih otrok, da se naučijo izkoriščati svoj polni potencial.
- **Šola kot skupnost:** vsi člani šolske skupnosti – strokovno osebje, starši, otroci in mladostniki – morajo biti motivirani in zahtevati popolno in dejavno vključenost oseb z motnjami v duševnem razvoju.

Cilji za vlado

Vlada je odgovorna za zagotovitev izobraževanja za vse otroke in mladostnike. S tega vidika ima vlada posebne obveznosti glede izobraževanja otrok in mladostnikov z invalidnostjo.

- **Obveznosti in pravica do izobraževanja:** vsi otroci in mladostniki, vključno s tistimi z invalidnostjo, imajo pravico in obveznost do izobraževanja. Vlada to mora zakonsko omogočiti, financirati, zgraditi in organizirati vse kar je potrebno za doseganje tega cilja.
- **Zakonske obveznosti za šole:** za vse šole mora veljati zakonska obveznost, da izobražujejo vse otroke in mladostnike, z ali brez invalidnosti.
- **Mreža znanj, tehnične podpore, in izobraževalne pomoči:** specifičen izobraževalni načrt, znanja in pomoč so potrebni za izobraževanje otrok in mladostnikov z invalidnostjo. Vlada ima odgovornost, da razvije ta znanja in pomaga šolam na način, da le-te imajo lažji dostop do takšne podpore za svoje dijake.
- **Finančna podpora:** izobraževanje otrok in mladostnikov z invalidnostjo je pogosto dražje kot izobraževanje drugih. Obstajati mora pravičen sistem finančne pomoči šolam, ki imajo zaradi takšnega izobraževanja dodatne stroške. Finančna pomoč je lahko za telesne pripomočke, skrb, podporo ali izobraževalne potrebe.
- **Podpora otrokom in mladostnikom:** vlada ima obveznost, da zagotovi dostopnost informacij, tako da lahko osebe z motnjami v duševnem razvoju poznajo svoje izobraževalne pravice in način dostopa do njih.
- **Podpora staršem:** izobraževanje bo uspešno le s podporo staršem kot enakopravnim partnerjem v izobraževalnem procesu. Z vidika doseganja tega cilja, starši imajo pravico do podpore in pravico do zahteve po neodvisnem strokovnjaku.
- **Vseživljenjsko učenje:** vlada mora zagotoviti finančno in organizacijsko podporo, tako da osebe z motnjami v duševnem razvoju lahko izkoriščajo priložnosti vseživljenjskega učenja. To se mora razširjati in dopolnjevati od zgodnjih let, skozi obvezno šolanje do odraslosti.